

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä”

(COM(2018) 374 final – 2018/0199 (COD))

(2018/C 440/19)

Esittelijä: **Henri MALOSSE**

Lausuntopyyntö	Euroopan parlamentti, 11.6.2018 Euroopan unionin neuvosto, 19.6.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 178 ja 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteensuuluvuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	7.9.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	19.9.2018
Täysistunnon nro	537
Äänestystulos	196/2/5
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan alueellinen yhteistyö on ainutlaatuinen väline koheesiopolitiikassa. Se on yksi harvoista kehyksistä, joissa eri jäsenvaltioiden valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset pystyvät järjestelmällisesti toteuttamaan yhteisiä toimia ja vaihtamaan käytäntöjä ja toimintastrategioita. Voidaan sanoa, että siitä löytyy erällä tapaa Eurooppa-hengen ydin. Vaikka tähän mennessä toteutetuista hankkeista onkin saatu huomattavasti lisäarvoa sekä kasvua lisääviä investointeja, jälkiarvioinneissa on kuitenkin havaittu useita puutteita. Ne on otettava uudessa asetuksessa huomioon toiminnan eri tasoilla:

1.1.1 **Menettelyjen yksinkertaistaminen** – ETSK kehottaa toteuttamaan huomattavaa yksinkertaistamista hankkeiden mittasuhteisiin liittyen. Yhteistyö koskee pääasiassa paikallisia toimia. Hankkeiden arviointilomakkeita ja -menetelmiä on siksi yksinkertaistettava, ja uuden ohjelmakauden keskeiseksi tekijäksi on otettava kiinteään määrään perustuvat menettelyt.

1.1.2 **Rahoituskehys** – Koheesiopolitiikka on kauden 2021–2027 Eurooppa-strategian ratkaisevan tärkeä tukiväline, jota on tuettava ensisijaisesti teknisellä ja taloudellisella tasolla. ETSK varoittaa vähentämästä määrärahoja, koska se vaarantaisi tämän toimintaohjelman tehokkuuden, erottuvuuden ja tunnettuuden. Komitea kehottaa Euroopan parlamenttia ehdottamaan koheesiopolitiikan määrärahojen lisäämistä erityisesti Euroopan alueellisen yhteistyön osalta.

1.1.3 **Täydentävyys** – ETSK on huolissaan uusista säännöistä, joiden vuoksi EU:n enimmäisrahoitusosuus voisi laskea 85 prosentista 70 prosenttiin. Se pyytää säilyttämään 85 prosentin tason pienhankkeissa, heikoimmassa asemassa olevilla alueilla sekä kansalaisyhteiskunnan toimissa. ETSK tukee myös yksityisen sektorin osallistumisen ja InvestEU-rahaston eurooppalaisten rahoitusjärjestelyjen käytön laajentamista, kun kyseessä ovat EU:n tuotantosektoria edistävät toimet.

1.1.4 **Rahoitusvälineiden yhdistäminen** – ETSK pyytää komissiota laatimaan strategian kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa käytettävissä olevien erilaisten rahoitusvälineidensä yhteensovittamista ja yhdistämistä varten. Se pyytää komissiota antamaan asiasta pikaisesti tiedonannon. Euroopan alueellisen yhteistyön on oltava ensisijainen kehys tämän välttämättömän koordinoinnin toteuttamiseksi.

1.1.5 Todellinen kumppanuus kansalaisyhteiskunnan kanssa – Komission on velvoitettava ottamaan työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot mukaan sekä kuulemisprosessiin että toimien toteuttamiseen, sillä hankkeista saadaan todistettavasti parhaat tulokset kansalaisyhteiskunnan osallistamisen kautta. ETSK edellyttää, että kaikki toimintaan osallistuvat viranomaiset esittävät kansalaisyhteiskunnan osallistamista koskevan kumppanuussuunnitelman, johon sisältyy varoitusk mekanismi.

1.1.6 Temaattisen keskittämisen jatkaminen ja kehittäminen – ETSK pitää toiminta- ja investointitavoitteiden temaattisen keskittämisen kehittämistä myönteisenä, mutta vielä on täsmennettävä, miten se tehdään:

- Otetaan huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174 artiklassa mainittujen alueiden (kuten saarten, vuoristoalueiden, maaseutualueiden ja taajamien) erityisominaisuudet unohtamatta, että on taattava keskittäminen, joka takaa erottuvuuden ja tehokkuuden, jotta voidaan välttää liiallinen hajautuminen.
- Asetetaan kestävä kehitys ja ilmastotoimet kaikissa kysymyksissä keskeiselle sijalle.
- Tuodaan Eurooppa aidosti lähemmäs kansalaisia lisäämällä entisestään paikallista toimintaa.

1.1.7 Meri- ja saarialueet – Koska meri on saarialueiden ainoa luonnollinen ympäristö, ETSK pyytää, että saarialueilla voitaisiin edelleen toteuttaa rajayhteistyön ja alueellisen yhteistyön hankkeita. Tarvittaessa olisi otettava käyttöön uusi toimintalinja "saarialueet" omine määrärahoineen.

1.1.8 Makroaluestrategiat – ETSK katsoo, että makroaluestrategioiden kehittämistä on laajennettava uusille alueille (kuten Välimeri, Balkan ja Karpaatit), ja samalla on varmistettava, että ne hyötyvät EU:n uusien rahoitusvälineiden entistä paremmasta yhdistämisestä.

1.1.9 Yhteistyö naapurimaiden kanssa – ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että naapurimaita ja kolmansia maita varten on otettu käyttöön yksi täytäntöönpanokehys. Se korostaa tässä myös sellaisen toimintamallin arvoa, jossa voidaan käyttää yhtä aikaa Euroopan alueellisen yhteistyön ja ulkoisten eurooppalaisten rahastojen määrärahoja. ETSK kehottaa komissiota varmistamaan, että alueellisen yhteistyön ohjelmat avataan tässä yhteydessä naapurimaiden alueille, vaikka ne eivät olisi EU:n rajanaapureita, jotta voidaan välttää katkoksienvä syntyminen kyseisissä maissa.

1.1.10 Innovointi – ETSK tukee ehdotusta siitä, että perustetaan innovointia koskeva toimintalinja, jolla on omat määrärahasa ja menettelyt, jotka mahdollistavat valtioista riippumattomien toimijoiden suoran osallistumisen. ETSK korostaa kuitenkin, että innovoinnin on katettava myös yhteiskunnalliset ja sosiaaliset seikat.

1.1.11 Euroopan alueellisen yhteistyön digitaalinen ulottuvuus – Tällä hetkellä Euroopan alueellisen yhteistyön toimijoiden suurimpia haasteita on pääsy verkkoon. Tarvitaan varoja ja aloitteita, jotta voidaan kaventaa alueiden välistä sekä kaupunkien ja maaseudun välistä digitaalista kuilua: on kehitettävä kokemusten vaihtoa ja kavennettava digitaalista kuilua alueiden välillä sekä kaupunki- ja maaseutualueiden välillä.

1.1.11.1 Tämän vuoksi ETSK suosittaa, että Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien yleisessä rakenteessa otetaan kaudella 2021–2027 huomioon digitaalinen siirtymä ja osaamisen kehittämistä koskevat vaatimukset.

1.1.12 Nuorison huomioon ottaminen – EU:n on ehdottomasti otettava nuoriso huomioon. ETSK kehottaa käyttämään nuorisolle – opiskelijoille, harjoittelijoille, työnhakijoille ja vaikeassa tilanteessa oleville – suunnattuja Erasmus +-ohjelman vaihtojärjestelyjä, jotta nuoret saadaan mukaan alueelliseen yhteistyöhön erityisten liikkuvuusohjelmien, ammatillisen koulutuksen ja kieltenopiskelun avulla. ETSK ehdottaa, että rajatylittäviin ja valtioiden välisiin yhteistyöohjelmiin sisällytetään erityisiä ehdotuksia ja toimenpiteitä nuorten hyväksi ja nuorten toteutettaviksi.

1.1.13 Heikommassa asemassa oleville väestöryhmille tarkoitetut toimet ja horisontaalisten kriteerien huomioon ottaminen – ETSK korostaa, että on tärkeää laatia täsmälliset säännöt yhteisön horisontaalisten periaatteiden noudattamisvelvoitteille ja että tätä varten on vahvistettava vähimmäistaso (kymmenen prosenttia toimintatuista).

1.1.14 Pelastuspalvelu ja suurten riskien torjuminen – ETSK kehottaa komissiota harkitsemaan tämän osatekijän mukaan ottamista alueellisen yhteistyön ensisijaisena toimintalinjana ja kytkemään sen uuteen puolustus- ja pelastuspalvelurahastoon, jota komissio ehdottaa kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehysten yhteydessä.

1.1.15 **Julkisuus** – Euroopan alueellisessa yhteistyössä tuettujen ohjelmien merkityksen vuoksi ETSK kannattaa kaikkia aloitteita, joiden avulla voidaan lisätä havaittavuutta, jotta voidaan vahvistaa tunnetta EU:n kansalaisuudesta ja lisätä tietoa EU:n tuella toteutetuista konkreettisista toimista. Komitea kannattaa etenkin tiedotuspisteiden perustamista yhteistyöohjelmien tuensaaja-alueille ja niiden sijoittamista mielellään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden yhteyteen.

2. Johdanto

2.1 Alueellinen yhteistyö ja raja-alueyhteistyö, Eurooppa-hengen ydin

2.1.1 Yhteisen eurooppalaisen alueen rakentamisen ytimessä oleva Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg) on osa-alueineen – rajatylittävä, valtioiden välinen ja alueiden välinen yhteistyö ja naapurimaiden osallistuminen – Euroopan yhdentymisen kivijalka: sillä estetään rajojen muuttuminen muureiksi ja lähennetään eurooppalaisia toisiinsa, sillä autetaan ratkaisemaan yhteisiä ongelmia, helpotetaan ajatusten ja vahvuuksien jakamista ja edistetään yhteisiin tavoitteisiin tähtääviä strategisia aloitteita.

2.1.2 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174 artikla ja 24 artikla muodostavat oikeusperustan, jonka nojalla voidaan toteuttaa taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen tähtäävää politiikkaa ja jonka tavoitteena on vähentää alueellisen kehityksen eroja ja siten edistää eurooppalaista alueellista yhteistyötä.

2.1.2.1 SEUT-sopimuksen 174 artiklassa todetaan, että ”asianomaisista alueista kiinnitetään erityistä huomiota maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestöntiheys on erittäin alhainen, ja saaristo-, rajaseutu- ja esimerkkejä, joissa tähän asti toteutetuista hankkeista on saatu lisäarvoa ja ne ovat tuottaneet kasvua lisääviä investointeja, eri ohjelmien kehyksiin liittyvillä puutteilla on kuitenkin seurauksensa, ja niitä on aiheellista analysoida kauden 2021–2027 uusissa rahoitusnäkymissä.

2.1.3 Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg) on koheesiopolitiikan ensisijainen tavoite. Se on kehys, jonka puitteissa jäsenvaltioiden julkiset ja yksityiset, valtiolliset, alueelliset ja paikalliset toimijat toteuttavat yhteisiä aloitteita, vaihtavat hyviä käytäntöjä ja suunnittelevat kehityspolitiikkansa sekä Euroopassa että sen ulkopuolella. Vaikka on monia tapauksia ja esimerkkejä, joissa tähän asti toteutetuista hankkeista on saatu lisäarvoa ja ne ovat tuottaneet kasvua lisääviä investointeja, eri ohjelmien kehyksiin liittyvillä puutteilla on kuitenkin seurauksensa, ja niitä on aiheellista analysoida kauden 2021–2027 uusissa rahoitusnäkymissä.

2.1.4 Jälkiarviointien tuloksista käy ilmi useita tekijöitä:

— Alueiden toiminnallisessa määritelmässä on puutteita SEUT-sopimuksen 174 artiklaan nähden.

— Yhtenäisen toimintastrategian määrittelyssä ja täytäntöönpanossa on huomattavia ongelmia, koska tuettavien hankkeiden määrittämiseen on valittu alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa.

— Interreg-ohjelmien ja muiden kehityksen vaikutuksia vahvistamaan tarkoitettujen yhteisön ohjelmien, kuten Erasmus+- ja Horisontti 2020 -ohjelmien, Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR), Verkkojen Eurooppa -välineen ja COSME-ohjelman, välillä ei ole lähes lainkaan yhteisvaikutusta, ja yleisesti näiden toimien erottuvuus ja vaikutus ovat heikkoja kansalaisyhteiskunnan ja kaikkien väestönsien, erityisesti naisten, nuorten, perheiden, vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden kannalta.

2.1.5 Osa näistä näkökohdista on otettu huomioon uudessa asetusehdotuksessa. Siinä vahvistetaan menettelyitä alueellisten painopisteiden vähentämiseksi kaikilla, myös syrjäisimmillä EU:n alueilla, kehitetään uusia makroalue-strategioita ja temaattista keskittämistä sekä korostetaan innovaatioita edistäviä aloitteita ja monia muita aloitteita, joita analysoidaan ja joista esitetään erityisiä huomioita. Komission ehdotusta on kuitenkin parannettava ja täsmennettävä monilta tärkeiltä kohdilta.

3. ETSK:n komissiolle antamien suositusten ensisijaiset aiheet

3.1 **Menettelyjen yksinkertaistaminen – Tavoitteena huomattava yksinkertaistaminen** – Komissio ehdottaa useita merkittäviä erityissäännöksiä, joiden tarkoituksena on yksinkertaistaa ohjelmien asemointia ja hallintaa koskevia sääntöjä kaikkien asiaankuuluvien tasojen kannalta: edunsaajat, jäsenvaltiot, hallintoviranomaiset, osallistuvat kolmannet maat ja komissio. ETSK kannattaa tätä. Kyseessä on kuitenkin aloite, joka esitetään jokaisella uudella ohjelmakaudella. Komissio ei ole mennyt tässä menettelyssä riittävän pitkälle.

3.1.1 Yksinkertaistamisen ja kiinteämääräisen menettelyn osalta asetuksessa otetaan eräiden menojen kiinteämääräinen käsittely seuraavan ohjelmakauden keskeiseksi tekijäksi ja kehitetään tiettyjä muuttujia, kuten henkilöstökustannuksia, pidemmälle (kaikille 200 000 euroa alittaville hankkeille kiinteä maksu eikä laskuja tarvitse esittää). Näin komissio toteaa, että hallintoa on yksinkertaistettava, ja korostaa, että yleinen sopimus on tarpeen.

3.1.2 Yhteistyö koskee pääasiassa paikallisia toimia. Tarvitaankin ohjelma, joka on huomattavasti avoimempi kansalaisyhteiskunnan suuntaan, ja samalla on yksinkertaistettava merkittävästi menettelyjä ja perustettava pieniä tiedotus- ja tukiyksiköitä.

3.1.3 ETSK toivoo, että hankkeiden mittasuhteissa pyritään johdonmukaisuuteen, jotta hankkeiden arviointilomakkeita ja -menetelmiä voidaan yksinkertaistaa tarvittavalla tavalla, ja että hallinto- ja hallinnointitoimissa turvaututaan menettelyihin, jotka perustuvat kiinteisiin minimimääriin. Huomattava yksinkertaistaminen on välttämätöntä, jotta hankkeiden toteuttajat voivat keskittyä toimien tuloksiin aikaa vievien hallinnollisten toimien sijasta.

3.1.4 Kuten komissiokin toivoo, on noudatettava tarkkaan ajattelutapaa, jonka mukaan hankkeita arvioidaan tulosten perusteella, ja vapautettava toimijat velvoitteesta tuottaa loputtomasti toimintakertomuksia (tällä hetkellä puolen vuoden välein).

3.2 **Rahoituskehys** – Komissio katsoo, että koheesiopolitiikan ja siihen läheisesti liittyvän Euroopan alueellisen yhteistyön on pysyttävä keskeisessä asemassa rahoituspaketissa. ETSK on tästä samaa mieltä. Määrärahojen vähentäminen vaarantaisi tämän toimintaohjelman tehokkuuden, erottuvuuden sekä nykyisen maineen. Toistaiseksi on valittu vaihtoehto, jonka mukaan talousarvio pidetään ennallaan edelliseen kauteen verrattuna tilanteessa, jossa Euroopan unionin talousarviosta leikataan noin kymmenen prosenttia. Näin voitaisiin säilyttää tuki Interreg-ohjelmille samalla tasolla, mikä on vähimmäisvaatimus. ETSK kehottaa kuitenkin Euroopan parlamenttia ehdottamaan huomattavaa lisäystä, koska näiden toimien poliittinen vaikutus ja vaikutus eri väestönsosiin voi olla hyvin suuri, mikäli niille osoitetaan huomattavat varat.

3.2.1 Euroopan alueellista yhteistyötä koskevassa uudessa asetuksessa yhteisrahoitusosuus laskee 70 prosenttiin (nykyisen 85 prosentin sijasta). Komission mukaan tämän muutoksen on määrä vahvistaa valtioiden rahoitustoimintaa ja parantaa edellytyksiä sitoutua hankkeisiin. ETSK pelkää, että tämä toimenpide, eli täydentävyys, estää yksityisiä toimijoita ja heikoimmassa asemassa olevia alueita osallistumasta ohjelmaan. Se pyytää säilyttämään 85 prosentin tason SEUT-sopimuksen 174 artiklassa tarkoitetuilla heikoimmassa asemassa olevilla alueilla. EU:n toimien keskittäminen antaa lisäksi aina enemmän tunnettuutta.

3.2.2 Uudet säännöt pienhankkeille – Uudessa asetuksessa esitetään selkeä määritelmä sekä uudet, yksinkertaistetut toimenpiteet ja säännöt: seuraavalla kaudella tekninen apu määritellään uudelleen, vuosikertomuksia ei enää vaadita, moniin menoeriin sovelletaan kiinteään määrään perustuvaa mallia ja luodaan edellytykset hankkeiden nopeammalle käynnistämiseksi. ETSK katsoo, että nämä aloitteet ovat oikeansuuntaisia.

3.2.3 Pienhankkeiden hallinnolliseen rasitukseen liittyen ETSK suhtautuu kiinteän määrän lisäksi erittäin myönteisesti myös mahdollisuuden perustaa rajatylittävä taho, joka vastaa pienhankkeiden ryhmän kaikesta hallinnosta.

3.2.4 ETSK arvostaa komission sitoumusta lisätä mahdollisimman paljon yksityistä osallistumista alueellisen yhteistyön ohjelmiin. ETSK vahvistaa tätä kantaa ehdottamalla, että valtiosta riippumattomille toimijoille (alueviranomaisia lukuun ottamatta), kuten yksityisille yrityksille, työmarkkinaosapuolille, järjestösektorille, yhteisö- ja yhteisvastuutalouden rakenteille ja toimialajärjestöille, määritetään vähimmäisosallistumisosuus.

3.3 **Kumppanuus kansalaisyhteiskunnan kanssa** – ETSK muistuttaa, että kumppanuus on olennaisen tärkeä horisontaalisten periaatteiden huomioon ottamisessa. Sitä on toteutettava kaikkialla kansalaisyhteiskunnan, työmarkkinaosapuolten, paikallisviranomaisten ja sosiaalista osallisuutta edistävien elinten kanssa. Tältä osin asetuksessa säädetään kansalaisyhteiskunnan ottamisesta mukaan seurantakomiteoihin. Lisäksi ohjelmien toteuttamisesta ja niiden tuloksista tietoa antavien verkkosivustojen on määrä julkaista tietoa myös epäonnistumisista ja hankkeista, jotka eivät tee selkoa sitoumuksiaan.

3.3.1 Todettakoon, että kun paikallisviranomaiset on nimetty, niillä on taipumus jättää kaikki muu huomiotta.

3.3.2 Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumisen ei pidä rajoittua kuulemisprosessiin. Heidät on tärkeä ottaa mukaan toimien täytäntöönpanoon, ja heille on annettava siinä vastuuta, muun muassa valitsemalla kansalaisyhteiskunnan organisaatioita hallintoviranomaisiksi.

3.3.3 ETSK ehdottaa, että kussakin Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmassa hallintoviranomainen esittää kumppanuussuunnitelman, jossa osoitetaan, miten kansalaisyhteiskunta osallistetaan kaikissa vaiheissa toimien valmisteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tähän suunnitelmaan tulee sisältyä varoitusk mekanismi, jonka avulla kansalaisyhteiskunnan toimijat voivat vedota kyseessä olevaan viranomaiseen, mikäli kumppanuusperiaatetta ei noudateta.

3.4 **Alueellisen yhteistyön tuen uusi jakautuminen** – Uudessa Euroopan alueellista yhteistyötä (Interreg) koskevassa asetuksessa kuvataan tuleva toimintaohjelma, jossa on viisi yhteistyön osa-aluetta: rajatylittävä yhteistyö, valtioiden välinen yhteistyö, alueiden välinen yhteistyö, merialueyhteistyö, johon osallistuvat syrjäisimmät alueet, ja alueiden väliset innovointi-investoinnit. Tämä lähestymistapa on johdonmukainen, vaikka merialueiden poistaminen rajatylittävästä yhteistyöstä herättää kysymyksiä ja aiheuttaa paljon huolta kyseessä olevien alueiden toimijoiden keskuudessa. Komissio perustelee tätä sillä, että merialueyhteistyön puitteissa useat rajatylittävät ohjelmat voivat olla päällekkäisiä, ja sitoutuu määrittämään merialueilla toteutettaville ohjelmille, myös kahdenväliselle yhteistyölle, yhden kattavan lähestymistavan, jonka vaikutus on suurempi.

3.5 **Merialueita koskeva kysymys ja saaristoalueiden tapaus** – ETSK katsoo, että tämä meriulottuvuutta koskeva lähestymistapa on ymmärrettävä, kun kyse on manneralueista, mutta se ei ole perusteltu, kun kyse on saaristoalueista, joilla on lähtökohtaisesti vain merirajoja. ETSK on lisäksi useaan otteeseen pyytänyt komissiota kiinnittämään erityistä huomiota saariin, joilla on selkeitä rakenteellisia haittoja, jotka tunnustetaan SEUT-sopimuksen 174 artiklassa. ETSK ehdottaakin, että saarten välistä eurooppalaista yhteistyötä koskevat toimet otetaan uudelleen rajatylittävän yhteistyön piiriin tai luodaan sitä varten kuudes osa-alue omine määrärahoineen erityisesti samaan merialueeseen kuuluvien saarten hyväksi, jotta voidaan edistää kokemusten vaihtoa.

3.6 **Erityinen avaus innovoinnin suuntaan** – Hankkeiden kehittämiseksi koko EU:n alueelle ehdotetaan uutta ehdotuspyyntöjen pohjalta toimivaa toimintalinjaa, jotta voidaan mennä pelkkää hyvien käytäntöjen vaihtoa pidemmälle ja edetä kohti kattavan tutkimustoiminnan järjestelmää (11 prosenttia Interregin määrärahoista). ETSK hyväksyy tämän sillä ehdolla, että mukaan otetaan myös yhteiskunnalliset ja sosiaaliset innovaatiot, joissa alueiden välisellä yhteistyöllä voi olla erittäin suuri vaikutus kyseessä olevaan väestöön, ja että mahdollistetaan valtioista riippumattomien toimijoiden (tutkijoiden, yritysten, kansalaisyhteiskunnan) suora osallistuminen.

3.7 **Syrjäisimpien alueiden osallistuminen** – Komissio ehdottaa uusien toimenpiteiden hyväksymistä, jotta kyseiset alueet voivat niiden erityinen asema huomioon ottaen tehdä yhteistyötä, viitaten komission tiedonantoon ”Vahvempi ja uudistettu strateginen kumppanuus EU:n syrjäisimpien alueiden kanssa”⁽¹⁾. Kyseessä on syrjäisimmille alueille tarkoitettu osa-alue, joka koskee niiden keskinäistä yhteistyötä ja niiden yhteistyötä naapureidensa kanssa (3,2 prosenttia Interreg-määrärahoista). Tämä selkeästi määritelty säännös on mielenkiintoinen, mutta myös syrjäisimpien alueiden naapureina oleville kolmansille maille tarkoitettujen EU-varojen (ensisijaisesti Euroopan kehitysrahasto EKR) tulisi olla helposti käytettävissä näiden toimien täydentämiseksi. Näin ei tällä hetkellä kuitenkaan ole. ETSK kehottaa virallistamaan Interregin ja EKR:n koordinoitun vuorovaikutuksen ja tekemään siitä suunnitelman.

3.8 **Yhteistyö kolmansien maiden kanssa** – ETSK:n mielestä on myönteistä, että kansainvälisesti epävakaa tilanteessa käytetään vastedes samanlaista kehystä toimille, joissa on mukana Euroopan unionin ulkopuolisia naapurimaita. Naapurimaiden muiden kuin raja-alueiden nykyistä mahdollisuutta osallistua valtioiden välistä yhteistyötä koskeviin toimiin on hyödynnettävä aiempaa paremmin, jotta voidaan estää erojen kärjistyminen näissä maissa, jotka ovat hyödyksi EU:n raja-alueille.

4. Uutta pohdittavaa

4.1 **Temaattisen keskittämisen kehittäminen** – ETSK kannattaa ohjelmien keskittämistä toimiin, jotka liittyvät kauden 2021–2027 monivuotista rahoituskehystä koskevassa luonnoksessa määritettyihin Euroopan unionin ensisijaisiin tavoitteisiin (innovointi, tutkimus, vihreämpi Eurooppa – energia, kiertotalous jne. –, verkottunut Eurooppa – liikenne, maatalous jne. – sosiaalisempi Eurooppa – ESR, EAKR, koulutus, terveys jne. – paikallisempi Eurooppa paikallisen tason kehitysstrategioiden avulla) unohtamatta erityistavoitteita, jotka on esitetty sosiaali-, koulutus- ja terveydenhuoltoalaa koskevassa asetuksessa. Erityistä huomiota olisi myös kiinnitettävä paikallisen kehityksen strategioihin, joilla saadaan mukaan kaikki kansalaisyhteiskunnan toimijat.

4.1.1 Temaattisen keskittämisen yhteydessä on erittäin tärkeää, että kestävä kehitys, ilmastotoimet, kiertotalous ja uusiutuva energia ovat keskeisellä sijalla kaikissa kysymyksissä ja että ne otetaan erikseen huomioon.

⁽¹⁾ COM(2017) 623 final.

4.2 Makroaluestrategiat – Makroaluestrategioita (Itämeri, Tonava, Alppien alue, Adrian- ja Joonianmeren alue) pidetään yleisesti onnistuneina. Euroopan alueellinen yhteistyö tuo erityistä arvoa, sillä se pystyy luomaan otolliset edellytykset makroalueiden kehitysstrategioiden soveltamiselle, koska

— vuorovaikutus rajojen yli on merkittävää

— toimien rahoitus ja strategiset painopisteet vastaavat toisiaan.

4.2.1 Tällaiset järjestelyt lujittavat yhteistyöohjelmia erityisesti valtioiden välillä ja merialueilla. Olisikin hyödyllistä toteuttaa kokeiluja Välimeren (läntisen ja itäisen) makroaluestrategian piirissä yhdessä EU:n merialueita koskevien toimien puitteissa toteutettujen merialuestrategioiden kanssa ja Kaakkois-Euroopan vuoristoalueiden (Karpaatit ja Balkan) makroaluestrategian yhteydessä. Molemmat näistä ulottuvat kolmansiin maihin.

4.3 Euroopan alueellisen yhteistyön digitaalinen osatekijä – Tällä hetkellä Euroopan alueellisen yhteistyön suurimpia haasteita on pääsy verkkoon. Tarvitaan ehdottomasti varoja ja aloitteita, jotta voidaan kaventaa digitaalista kuilua alueiden välillä sekä kaupunkien ja maaseutualueiden välillä. Digitaalisessa kehityksessä on useita haasteita:

4.3.1 *Alueiden kehittämisen tekninen ja taloudellinen haaste.* Digitaali teknologia tuo mukanaan suuria mahdollisuuksia alueiden kehittämiseksi uuden teollisuuden kehityksen, yhteistyöhön perustuvan yhteiskunnan, työtä koskevien uusien yhteistyömuotojen ja paikallisten resurssien hyödyntämisen uusien muotojen yhteydessä.

4.3.2 *Merkittävä sosiaalinen haaste, joka vaikuttaa väestön ja alueiden osaamisen kehittämiseen.* On investoitava osaamiseen ja käytön hallintaan, eikä digitaalisen sosiaalisen kuilun pidä antaa kasvaa. Digitaalinen kehitys on luomassa uusia syrjinnän muotoja, jotka johtuvat muun muassa köyhän väestönosan rajallisista mahdollisuuksista saada käyttöönsä välineitä elintason sekä koulutustasoon ja ikään liittyvien kulttuuristen seikkojen takia.

4.3.3 On otettava huomioon, että ”digitaalisuus” pystyy sekä edistämään oikeuksien käyttämistä että päinvastoin muodostamaan lisätekijän tiettyjen väestönosien syrjäytymiselle. Jo tästä syystä ETSK pyytää komissiota ottamaan Euroopan alueellista yhteistyötä koskevien toimien yhteydessä huomioon tarpeen koordinoita koulutusta alueen toimijoiden kanssa.

4.3.4 ETSK ehdottaa lisäksi, että huomattava osa innovatiivisista toimista olisi kohdistettava digitaali- ja tekoälyalalla ja tehtävä erityisiä ehdotuspyyntöjä, joihin sisältyisi kokemusten vaihtoa ja yhteistyötä alueiden välillä kyseisillä aloilla. Ensisijaisena tavoitteena olisi köyhimpien ja heikoimmassa asemassa olevien väestönosien osallistaminen. Tämä on alueille olennaisen tärkeää uuden teollisuuden kehityksen, yhteistyöhön perustuvan yhteiskunnan, työtä koskevien uusien yhteistyömuotojen ja paikallisten resurssien hyödyntämisen uusien muotojen yhteydessä. Komissio on esittänyt alustavan talousarvioesityksen kaudeksi 2021–2027. Onko siinä otettu riittävästi huomioon digitaalinen näkökulma? Jos näin ei ole, se ei ole asianmukainen.

4.3.5 Digitaalisuus ja tekoäly – Komissiolla on ehdottomasti oltava digitaali- ja tekoälyvälineet tulevien ohjelmien toteuttamista ja arviointia varten (massadata, uudet teknologiat ja rahastoinvestoinnit).

4.3.6 Komission itsensä mukaan EU:n toimien ja ohjelmien arviointi riippuu vallitsevasta ”mielialasta”. Hankkeen tulokset olisivat siten toisinaan vähemmän tärkeitä kuin tapa, jolla tulokset saadaan, ja tämän arviointiin on vaikeaa löytää mittareita (sekä määrällisiä että laadullisia).

4.3.7 ETSK kannustaa voimakkaasti komissiota etsimään parempia mittareita, joilla ohjelmien ja hankkeiden välittömiä tuloksia ja vaikutusta voidaan arvioida.

4.4 Nuorisoon huomioon ottaminen – EU:n on ehdottomasti otettava nuorisoon huomioon. ETSK kehottaa käyttämään nuorisolle – lukiolaisille, opiskelijoille, harjoittelijoille, työnhakijoille ja vaikeassa tilanteessa oleville – suunnattuja Erasmus +-ohjelman vaihtojärjestelyjä, jotta nuoret saadaan mukaan alueelliseen yhteistyöhön erityisten liikkuvuusohjelmien, erityisesti ammatillisen koulutuksen ja kieltenopiskelun avulla. ETSK pohtii useita yhteensopivia mahdollisuuksia, jotta alueen käsitteestä tulisi nuorille merkityksellinen.

4.4.1 ETSK ehdottaa, että Euroopan alueellisen yhteistyön määrärahoista varataan tietty prosenttiosuus aloitteisiin, joiden kohteena ovat nuoret ja joita nuoret itse toteuttavat. Samoin vuoden 2021 jälkeisessä tulevassa Erasmus+-ohjelmassa komissio voisi valita vaihtoehdon, jonka mukaan osa Erasmus+-ohjelman varoista omistetaan tietyille alueille tarkoitettuille aloitteille.

4.4.2 Lisäksi kymmenen prosenttia yhdestä tai useammasta Interregin osa-alueesta olisi osoitettava Erasmus-tyyppiseen liikkuvuuteen ja sama prosenttiosuus sellaisten Erasmus+-ohjelman puitteissa hallinnoitujen hankkeiden määrärahoihin, jotka järjestetään EU:n alueilla. Yksi painopiste voitaisiin varata alueille, jotka ovat juuri muotoutuneet, esimerkiksi Välimeren makroalueelle, tai kokeellisesti alueille, joita ollaan perustamassa ja kehittämässä, esimerkiksi itäisen Välimeren makroalueelle.

4.4.3 Onkin on välttämätöntä, että rajatylittäviin ja valtioiden välisiin yhteistyöohjelmiin sisällytetään erityisiä ehdotuksia ja toimenpiteitä nuorten hyväksi ja nuorten toteutettaviksi. Näiden toimintalinjojen avulla voitaisiin edistää ja tukea siirtymistä pelkistä kulttuurivaihdosta muitakin kuin perinteisiä Erasmus+-ohjelmien tuensaajaryhmiä koskeviin toimiin: nuorisoliikkeet ja sosiaalisen syrjäytymisen ja epätasa-arvon torjumiseen ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten (vammaisten) integroimiseen tähtäävien järjestöjen perustaminen, ilmastotoimet, aloitteet, joilla edistetään pakolaisten vastaanottoa, sekä kaikki muut teemat koulutuksen ja solidaarisuuden aloilla.

4.5 Heikommassa asemassa oleville väestöryhmille tarkoitetut toimet ja horisontaalisten kriteerien huomioon ottaminen – Liittyen heikommassa asemassa olevien väestöryhmien huomioon ottamiseen kaikilla yhteistyöohjelmien suunnittelu- ja toteuttamistasoilla, muun muassa hankkeiden valinnassa, komissio ilmaisee selkeän kantansa siitä, että yhteisön horisontaalisia periaatteita on kunnioitettava.

4.5.1 Herää kuitenkin kysymys asian sääntelystä Euroopan alueellisen yhteistyön puitteissa, joissa ei aseteta kiintiöitä. ETSK ehdottaa, että rajayhteistyötä varten vahvistetaan vähimmäistaso (10 prosenttia).

4.6 Pelastuspalvelu ja suurten riskien torjuminen. Tämä osa-alue kuuluu komission kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä ehdottamaan uuteen puolustus- ja pelastuspalvelurahastoon. Se on merkittävä toimintalinja, jolla on vaikutuksia alueelliseen yhteistyöhön. Esimerkkinä voidaan mainita Välimeren alueen metsäpalojen ehkäiseminen ja torjuminen tai tulvat pohjoisemmilla alueilla. Näissä tilanteissa tarvitaan ilman muuta valtiolliset rajat ylittävää yhteistyötä, ja ne vaikuttavat suoraan kansalaisten elämään.

4.6.1 ETSK suosittaakin kiinnittämään asiaan erityistä huomiota Euroopan alueellisessa yhteistyössä ja antamaan mahdollisuuden useiden rahastojen väliseen koordinoointiin. Lisäksi tulisi antaa ohjelmista vastaaville viranomaisille selkeitä suosituksia, jotta ne olisivat tietoisia asiaan liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista omilla alueillaan. Aiheesta voitaisiin käynnistää esittelyhankkeita koskevia ehdotuspyyntöjä, jotta alueiden välille voitaisiin luoda kilpailua.

4.7 EU:n eri välineiden yhdistäminen: ETSK katsoo, että ehdotuksessa ei oteta riittävästi huomioon Euroopan alueellisen yhteistyön ja EU:n muiden, nykyisten tai tulevien rahoitusvälineiden yhteisvaikutusmahdollisuuksia, muun muassa nuorisovaihdossa, digitaaliverkoissa ja -ohjelmissa, tutkimuksessa ja kehittämisessä, investoinneissa, pelastuspalvelussa ja suurten riskien torjunnassa. Komitea pyytää komissiota korjaamaan asian.

4.7.1 Euroopan alueellinen yhteistyö tarjoaa asianmukaiset puitteet, jotta voidaan varmistaa EU:n eri välineiden täydentävyys konkreettisista tarpeista lähtien:

- pienten ja keski suurten yritysten investoinnit, jos Interreg-toimet onnistutaan yhdistämään tehokkaasti komission kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä ehdottaman uuden InvestEU-rahaston toimien kanssa
- (infrastruktuuri-, digitaali-, energia)verkot sekä Verkkojen Eurooppa -väline
- ulkoiset toimet (EKR, naapuruuspolitiikka)
- pelastuspalvelurahastot
- Erasmus+
- Euroopan horisontti (nykyinen Horisontti 2020)
- Life (ympäristö ja ilmastotoimet)
- Euroopan sosiaalirahasto

yms.

4.7.2 Komission ehdotukset ovat tämän suhteen epämääräisiä. ETSK pyytää komissiota antamaan kauden 2021–2027 monivuotista rahoituskehystä koskevien ehdotusten yhteydessä tiedonannon rahoitusvälineidensä yhdistämisestä.

4.8 **Julkisuus** – Interreg on yksi pääasiallisista tavoista vahvistaa tunnetta EU:n kansalaisuudesta. Nyt on aiheellista lisätä erottuvuutta, jotta EU:n toimia voitaisiin tehdä tunnetuksi. Komission on laadittava yksinkertaisia julkaisuja ja esittelyjä Interreg-ohjelman käytöstä ja tuloksista. Näin kansalaiset voivat ymmärtää, mitä konkreettisia toimia EU:n tuella on toteutettu. Asian suuren merkityksen vuoksi ETSK ehdottaa, että tätä tehtävää varten perustetaan – ensisijaisesti kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden yhteyteen – rajatylittäviä tai alueellisia tiedotus- ja yhteistyöpisteitä.

Bryssel 19. syyskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER*
